

בוחרים בתורה, נביאים... וכותבים!

פעילות לצוותים חינוכיים

פתיח:

התנ"ך הינו ספר בעל ערך לאומי, חברתי ותרבותי לעם היהודי. הוראת התנ"ך ויצירת למידה משמעותית של התנ"ך – למידה שהתלמידים מעורבים בה בצורה פעילה, למידה המקרבת את הכתוב בספר אל לבם של הלומדים בו ואל חיי היומיום שלהם - מחייבת עיסוק בלימוד התנ"ך בצורה מוגברת ובאמצעים חווייתיים.

תכנית "תורה, נביאים וכותבים" מציעה למידה משמעותית ואתגר לימודי חווייתי עבור התלמידים, בהובלת הצוות החינוכי.

הפעילות המוצעת להלן מקיימת שיח חינוכי והכשרת לבבות בקרב הצוות החינוכי במוסד החינוכי לאימוץ התוכנית ולעידוד התלמידים לקחת חלק פעיל. (להרחבה ולמידת התוכנית בהתאם [לחוזר מנכ"ל](#) [ולתכנית באתר מינהל חברה ונוער](#))

הערה - הפעילות בנויה משני חלקים:

א. חיבור והשקפת עולם אישית.

ב. חיבור והשקפת עולם חינוכית – פדגוגית.

אפשר לעשות שימוש רק באחד החלקים מהפעילות, ולסיכום להציג את התכנית ולדון ביישומה בדרכי יישומה במוסד החינוכי, זאת בהתאם להרכב הצוות החינוכי ולזמן העומד לרשותכם.

מטרות:

1. בירור אישי וחינוכי על משמעות התנ"ך וחשיבות מורשת התנ"ך לפיתוח זהות התלמיד.
2. דיון במרכיבים הרלוונטיים והמשמעותיים לעולמם של התלמידים דרך לימוד התנ"ך.
3. לרתום את הצוות הצוות החינוכי להשתתפות ויישום תכנית "תורה, נביאים... וכותבים".

מהלך הפעילות:

שלב 1: משמעות וחשיבות ספר התנ"ך ומורשתו.

א. המנחה מציג / תולה / מקרין את הקטע הבא במליאה:

**"...הושטתי ידי מרוב ייאוש לתנ"ך... איזה ספר גדול ורחב כעולם,
שורשיו בתהומות הבריאה וראשו מרקיע לסודות התכלת של השמיים...
זריחת השמש ושקיעת השמש, הבטחה וקיומה, לידה ומוות, כל הדרמה של
האנושות, הכל מצוי בספר הזה... זהו ספר הספרים, התנ"ך.
היהודים יכולים על נקלה להינחם על שהפסידו את ירושלים ואת ארון הברית
ואת כלי הזהב ואוצרות שלמה... הפסד כזה הוא כאין וכאפס לעומת התנ"ך,
אוצר שהצילו ושלא ניתן להחריבו..."**

מתוך: היינריך היינה "וקדיש הם לא יגידו"

(היינריך היינה היה משורר, פובליציסט ומבקר ספרות גרמני, יהודי מומר, מגדולי השירה והספרות של גרמניה במאה ה-19)

ב. המנחה יקיים דיון במליאה:

- היינריך היינה מעניק משמעות לספר התנ"ך מנקודת מבטו, מה דעתכם על דבריו? האם אתם מזדהים עם משמעות דבריו לתנ"ך? הסבירו.
- מהו ספר התנ"ך עבורכם באופן אישי?
- האם, לדעתכם, ספר התנ"ך משמעותי לזהות האישית והחברתית שלנו? כיצד?
- ספרו על דמות מקראית / סיפור שאתם מזדהים עימם במיוחד? מדוע?

ג. המנחה מציג / תולה / מקרין את הקטע הבא במליאה:

כְּשֶׁאָדָם מֵת, אֹמְרִים עָלָיו, נֶאֱסָף אֶל אֲבוֹתָיו.

כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי, אֲבוֹתָיו נֶאֱסָפִים בּוֹ,

כָּל תָּא וְתָא בְּגוֹפוֹ וּבְנַפְשׁוֹ הוּא נֶצִיג

שֶׁל אֶחָד מִרְבָּבוֹת אֲבוֹתָיו מִתְחִילֵת כָּל הַדּוֹרוֹת

(יהודה עמיחי / פתוח סגור פתוח)

ד. המנחה יקיים דיון במליאה:

יהודה עמיחי מדגיש בדבריו את הנצחת המורשת.

"כל אחד ואחד נציג של האבות מתחילת הדורות..."

- באיזו מידה אתם מזדהים עם דבריו בהקשר של ספר התנ"ך? הסבירו.
- מהי, לדעתכם, חשיבות הנחלת התנ"ך על ידכם, כאנשי חינוך, וכ"נציגים" של מורשת התנ"ך? מה האתגר החינוכי הטמון בכך?

שלב 2 - מבוסס על המאמר "הדגשת המרכיבים הרלוונטיים והמשמעותיים לעולמו של התלמיד בהוראת התנ"ך, כנדבך להעמקת זהותו היהודית/ ד"ר אבי צפרוני"

א. המנחה יקריא מתוך ההקדמה למאמר של צפרוני :

"הוראת התנ"ך בדרכים המקובלות עלולה להפוך את הטקסטים הנלמדים למנוכרים לעולמו של התלמיד, וכתוצאה מכך נחטיא את אחת המטרות המרכזיות בהוראת התנ"ך בכל הקשור לפיתוח הזהות היהודית של התלמיד...."

ללא ספק, אחד הנרטיבים המרכזיים של ביה"ס היהודי במדינת ישראל צריך להתמקד בהעמקת הזהות היהודית של המתבגר כחלק בלתי נפרד מזהותו האישית - זהות שלתקופת גיל ההתבגרות יש חשיבות מכרעת בגיבושה.

במאמר זה מוצע לשים דגש בהוראת התנ"ך על המרכיבים הרלוונטיים והמשמעותיים לעולמו של התלמיד, כדרך שתקרב אליו את התנ"ך וכנדבך בהעמקת זהותו היהודית ובהגברת גאוותו ב'ספר הספרים'.

נתמקד בשני מרכיבים משמעותיים לעולמו של התלמיד:

1. התנ"ך כמורה דרך הומניסטי-ערכי לתלמיד (מיקוד בתחומים הקוגניטיביים).
2. התנ"ך כאמצעי לפיתוח כישורי חיים בקרב הנוער המתבגר (מיקוד בתחומים הרגשיים).

ב. המנחה יחלק את המשתתפים לשתי קבוצות.

קבוצה אחת תקבל את חלק המאמר: **התנ"ך כמורה דרך הומניסטי-ערכי לתלמיד (מיקוד בתחומים הקוגניטיביים);**

הקבוצה השנייה תקבל את חלק המאמר: **התנ"ך כאמצעי לפיתוח כישורי חיים בקרב הנוער המתבגר (מיקוד בתחומים הרגשיים).**

כל קבוצה תקבל כרטיס משימה קבוצתית על פי נושא המאמר שקיבלה.

הערה: ניתן לבחור מכל חלק במאמר כשלוש דוגמאות הממחישות את העיקרון המובע במאמר, לצורך קיום הדיון.

ג. כל קבוצה תדון בשאלות שבכרטיס המשימה הקבוצתית ותרכז את הנקודות העיקריות שעלו בדיון להצגה במליאה.

כרטיס משימה קבוצתית: התנ"ך כמורה דרך הומניסטי-ערכי לתלמיד

קראו ודונו בשאלות הבאות:

1. מה דעתכם על גישתו של צפרוני כפי שהיא מוצגת בנספח שקראתם?
2. התנ"ך כמורה דרך הומניסטי-ערכי לתלמיד – מה משמעותו החינוכית, כיצד הוא מתבטא?
3. האם הדגשת המרכיבים הנ"ל רלוונטיים ואפשריים בלמידת התנ"ך בפרט ולצרכי למידה אישית וחברתית בכלל כחלק מהמערך החינוכי- ערכי ? כיצד?
4. "השקפת העולם של התנ"ך אינה מונעת בעדו מלחשוף אותה לביקורת ולהערכה" - מה דעתכם על המשפט הנ"ל, האם אתם מסכימים עם דבריו, כיצד לדעתכם ניתן ליישמו?
 - כתבו את הנקודות המרכזיות שעלו בדיון להצגה במליאה.

כרטיס משימה קבוצתית: התנ"ך כאמצעי לפיתוח כישורי חיים בקרב הנוער המתבגר

קראו ודונו בשאלות הבאות:

1. מה דעתכם על גישתו של צפרוני כפי שהיא מוצגת בנספח שקראתם?
2. התנ"ך כאמצעי לפיתוח כישורי חיים בקרב הנוער המתבגר – מה משמעותו החינוכית, כיצד הוא מתבטא?
3. האם העקרונות הנ"ל רלוונטיים ואפשריים בלמידת התנ"ך בפרט ולצרכי למידה אישית וחברתית בכלל כחלק מהמערך החינוכי- ערכי ? כיצד?
4. " גדולתו של התנ"ך כמורה דרך הומניסטי-ערכי לחיים וכמביא מזור לנפשו של האדם, משתקפת באמרתו של י' ל' פרץ: "התנ"ך הוא אוצר לאומיותנו ומוסרנו. צריך שהתנ"ך ימצא לא רק בארוננו של כל יהודי, אלא גם בידו, בלבו ובמוחו". מה דעתכם על המשפט הנ"ל, האם אתם מסכימים עם דבריו? כיצד לדעתכם ניתן ליישמו?
 - כתבו את הנקודות המרכזיות שעלו בדיון להצגה במליאה.

שלב 3 - סיכום במליאה

א. כל קבוצה תציג את תוצרי הדיון שלה במליאה.

ב. שאלות מרכזיות לדיון:

- כיצד ניתן ליישם ולשלב את המרכיבים הללו בלמידה?
- כיצד שילובם של מרכיבים אלו יקרב את התלמידים לתנ"ך ויחזק את המורשת והזהות האישית שלהם?

- מדוע יש לחיזוק המורשת והזהות האישית בקרב הילדים ובני הנוער חשיבות מיוחדת דווקא בעידן שלנו?
- מה התפקיד שלנו כאנשי חינוך ליישום מרכיבים אלה? הציעו דרכים אופרטיביות.

שלב 4 - "תורה, נביאים ... וכתבים".

המנחה יספר לצוות החינוכי אודות תכנית "תורה, נביאים וכתבים" ויגייסם. ניתן וחשוב לדון עימם: כיצד לדעתם יש ליישם את התוכנית במרחב הבית ספרי. (ראה קישור בפתיחה).